

Innst. O. nr. 74

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra utenrikskomiteen

Ot.prp. nr. 47 (2004-2005)

Innstilling fra utenrikskomiteen om lov om endringer i lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v.

Til Odelstinget

SAMMENDRAG

Det norske eksportkontrollregelverket ble utarbeidet på siste halvdel av 1980-tallet. Kontrollen utøves på grunnlag av lov, forskrift og varelistes. Regelverket er begrenset til å omfatte kontroll med leveranser som kan tjene til å utvikle et lands militære evne, og reflekterer bl.a. ikke leveranser til ikke-statlige aktører. Det dekker derfor ikke i tilstrekkelig grad alle problemstillinger relatert til dagens sikkerhetspolitiske situasjon.

Etter terroranslagene 11. september 2001 har det internasjonale samfunn iverksatt nye tiltak og styrket eksisterende retningslinjer for å søke å hindre at våpen, militært materiell og sensitive flerbruksvarer kommer i hendene på terrorister. Utgangspunktet er i mange tilfeller De forente nasjoners sikkerhetsrådsresolusjon 1373 (2001) som pålegger medlemslandene å treffe nødvendige tiltak mot terrorisme, herunder ved nasjonal lovgivning og kontrolltiltak. Videre forutsetter sikkerhetsrådsresolusjon 1540 (2004) at medlemslandene har plikt til å hindre spredning av masseødeleggelsesvåpen gjennom nasjonale tiltak og kontrollordninger rettet mot ikke-statlige aktører, herunder innføring og effektiv håndhevelse av lovgivning.

Norge deltar i alle relevante multilaterale eksportkontroll- og ikke-spredningsregimer. Disse er

etablert av leverandørland for å legge til rette for samarbeid om og koordinering av nasjonale tiltak. Siktemålet er å hindre spredning av konvensjonelle våpen og masseødeleggelsesvåpen. For en nærmere redegjørelse av de multilaterale regimene hvor Norge deltar, vises til St.meld. nr. 41 (2003-2004) om eksport av forsvarsmateriell fra Norge i 2003, eksportkontroll og internasjonalt ikke-spredningssamarbeid.

I tillegg til forpliktelsene som følger av det multilaterale samarbeidet og relevante resolusjoner vedtatt av FNs sikkerhetsråd, har Regjeringen besluttet å følge EUs praksis på eksportkontrollområdet. Innenfor EU er det gjort vedtak om en rekke tiltak på eksportkontroll- og ikke-spredningsområdet i lys av faren for spredning av konvensjonelle våpen og masseødeleggelsesvåpen, bl.a. til terrorister og uansvarlige land.

For bedre å reflektere dagens politiske situasjon foreslår Utenriksdepartementet å endre lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. (eksportkontrollloven).

Endringsforslagene tar sikte på at strategiske varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger skal underkastes samme kontroll som våpen og annet militært utstyr. Det vil bli gitt nærmere regler om gjennomføringen i forskrifts form.

I tråd med gjeldende retningslinjer er de foreslåtte endringene i eksportkontrollloven sendt på høring til Justis- og politidepartementet, Finansdepartementet, Forsvarsdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Statens strålevern.

Uttalelse fra Justis- og politidepartementet er innarbeidet i proposisjonen. Det redegjøres nærmere for dette i proposisjonens kapittel 3. De øvrige høringsinstansene hadde ikke merknader.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Haakon Blankenborg, lederen Thorbjørn Jagland, Jens Stoltenberg og Gunhild Øyangen, fra Høyre, Julie Christiansen, Inge Lønning, Oddvard Nilsen og Finn Martin Vallersnes, fra Fremskrittspartiet, Morten Høglund og Christopher Stensaker, fra Sosialistisk Venstreparti, Kristin Halvorsen og Bjørn Jacobsen, fra Kristelig Folkeparti, Sigmund Kroslid og Lars Rise, og fra Senterpartiet, Åslaug Haga, mener Norge må bidra til å forhindre at masseødeleggelsesvåpen og deres leveringsmidler blir tilgjengelige for aktører som utgjør en potensiell trussel mot internasjonal fred og stabilitet.

Komiteen er svært bekymret for trusselen om terrorisme og risikoen for at ikke-statlige aktører får, utvikler, innfører eller tar i bruk atom-, kjemiske eller biologiske våpen og deres leveringsmidler.

Komiteen mener vi må samordne og styrke de nasjonale, regionale og internasjonale tiltakene mot terror for bedre å kunne møte den alvorlige trusselen mot internasjonal sikkerhet.

Komiteen deler Regjeringens syn på at dagens eksportkontrollregelverk ikke i tilstrekkelig grad dekker alle problemstillinger knyttet til dagens sikkerhetspolitiske situasjon.

Komiteen støtter derfor forslagene til endring av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester, teknologi m.v.

Komiteen mener at arbeidet med å forhindre spredning av kjernevåpen, og kjemiske og biologiske våpen, ikke bør hindre internasjonalt samarbeid om materiell, utstyr og teknologi knyttet til fredelige formål. Likeledes må ikke det som er ment for fredelig utnyttelse, bli brukt som et dekke for spredning av masseødeleggelsesvåpen.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til betydningen av åpenhet og gjennomsiktighet i det internasjonale ikke-spreidningsarbeidet. Gjennom tilslutningen til EUs "Code of Conduct on Arms Transfers and Joint Action on Small Arms and Light Weapons" og for FN-resolusjon A/RES/46/36 L "Transparency in Armaments" har Norge forpliktet seg til å bidra til dette. Disse medlemmer mener at dette må legge føringer på hvordan handel med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. kontrolleres.

Disse medlemmer viser i denne sammenheng til at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti

og Senterpartiet tidligere har tatt opp forslag i Stortinget om et kontrollorgan for eksport av våpen. Disse medlemmer viser også til at statsminister Kjell Magne Bondevik har uttalt seg positivt til å vurdere et slikt organ.

Medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at det i en årrekke har vært et uttalt, politisk mål at størst mulig åpenhet om eksport av forsvarsmateriell skal tilstrebes. Selv om det har skjedd en positiv utvikling på området de senere år, gjenstår det fortsatt mye før dette fungerer i praksis. Som en del av arbeidet med økt åpenhet og gjennomsiktighet, mener disse medlemmer at varelistene og definisjoner av de nye strategiske varer som vil omfattes av denne, bør behandles i Stortinget.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råv Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v.

I

I lov 18. desember 1987 nr. 93 om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. skal § 1 lyde:

Kongen kan bestemme at varer og teknologi som kan være av betydning for andre lands utvikling, produksjon eller anvendelse av produkter til militært bruk eller som direkte kan tjene til å utvikle et lands militære evne, *samt varer og teknologi som kan benyttes til å utøve terrorhandlinger, jf. straffelovens § 147 a første ledd*, ikke må utføres fra norsk tollområde uten særskilt tillatelse. Det kan også settes forbud mot at det uten særskilt tillatelse ytes tjenester som nevnt i første punktum. Det kan settes vilkår for tillatelsene.

Kongen kan likeså sette forbud mot at personer som har bopel eller oppholdssted i Norge og norske selskaper, stiftelser og sammenslutninger uten særskilt tillatelse driver handel med, formidler eller på annen måte bistår ved salg av våpen og militært materiell fra et fremmed land til et annet. *Tilsvarende gjelder for strategiske varer og teknologi som er nærmere angitt i forskrift.*

Kongen gir nærmere forskrifter til utfylling og gjennomføring av loven.

II

Ikrafttredelse

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 13. april 2005

Thorbjørn Jagland

leder

Lars Rise

ordfører